

Klæder i middelalderen

Den kvindelige modedragt

I sine grundtræk havde modedragten til kvinder et stramt liv med en dyb halsudskæring og var ofte forsynet med et højtstående bælte, hvorfra det vide skørt faldt i bløde folder.

Det mest karakteristiske træk ved dragten, var den kegleformede hovedbeklædning, den såkaldte hennin. Ved en nøjere gennemgang af de kvindelige modedragter ses imidlertid et væld af spændende halsudskæringer, kraver, ærmer og smukke hovedtøjer, der nok kan få enhver nutidig modedragt til at blegne.

Modedragten til mænd

Når man kaster et blik på middelalderens modedragt til mænd, bliver man ret hurtigt klar over, at mænd var mænd - og at de gjorde sig umage for at vise det.

Modedragten til mænd var som oftest en yderst tætsiddende dragt med et kraftigt vatteret bryst og bredde, udpolstrede skuldre. Dragten var også knap i længden, hvilket bevirkede en vis mangel på blufærdighed i de tætsiddende hoser. Hoserne var til tider så stramme, at bærereren måtte hjælpes, både når han skulle i dem og ud af dem.

Skamposerne i flere af disse dragter var synlige og ikke uden et vist format.

Andre dragter har været lidt mere løst hængende, men i lighed med førstnævnte dragttype var de meget farverige og ofte behængt med kostbare kæder og bæltter. Bæltet var naturligvis kun til pynt. Mandsdragten byder også på mange flotte kraver, ærmer og fantasifulde hovedbeklædninger.

Fælles for de kvindelige og mandlige modedragter var de farvestrålende og yderst kostbare stoffer. Dragterne kunne bestå af uld, silke, bomuld, velour, gobelin eller brokade, og ofte var de dekoreret med broderier, perler og ædle stene. Pelsværk blev brugt som kantninger og i slag.

Underbeklædning

Det kan være svært at skelne mellem ældre tiders over- og underkjoler. Men i løbet af middelalderen blev det almindeligt for overklassen at bære underklæder under den egentlige dragt. Som følge af, at man nu i den kvindelige såvel som den mandlige dragt ønskede at fremhæve liv og talje, var det nødvendigt at kunne tage den tætsiddende dragt af og på. Under denne nye dragttype brugtes et stift, stramt lærredsunderliv - forløberen for det, vi senere kender som et korset.

Bondedragten

Uligheden i det middelalderlige samfund var stor. I de fleste tilfælde blev det allerede ved fødslen bestemt, hvilken samfundsklasse et menneske skulle føre resten af livet.

Forskellen i rigdom og magt kom tydeligt til udtryk i bolig, føde og naturligvis også i det tøj man bar på kroppen. Bondens liv var ofte hårdt arbejde fra tidlig morgen til sen aften. Hans liv står derfor i mange henseender i skarp kontrast til adelens luksuriøse livsførelse.

I et kendt engelsk 1300-tals kvad, "Piers Ploughman", giver forfatteren en malende beskrivelse af, hvor sørgelige forholdene kunne være:

"Hans kjortel er af det simpleste stof.

Hans hætte er fuld af huller og håret stikker ud.

Hans kluntede, knudrede sko er lappet så tykt.

Og alligevel stikker tåen ud, når han tager et skridt.

Hans hoser hænger ned på begge sider.

Helt tilsnavset i sølet, som han går bag ploven.

To elendige vanter er lavet af gamle klude. Fingrene er udslidte, og snavset klæber til dem.

Han vader i mudder næsten helt op til anklen, og foran ham fire okser, trætte og svage. Deres ribben kan tælles, så sølle er de.

Hans kone følger, hun bære oksekæppen. I en lappet kjole gjort til knæene, indhyllet I et kornklæde, prøver hun at holde varmen."

Forklarende

Det gælder for dragtmoden som for de fleste andre forhold i middelalderen, at der skelnes mellem rig og fattig, aristokratiet og det arbejdende folk. Alle, aristokratiet, de rige købmænd, kirkens folk, jøder, prostituerede, bøddler og spedalske havde deres specielle påklædning.

Et af de bedste vidnesbyrd om hverdagsdragten for den brede befolkning, finder vi måske via udgravningerne på *Herjolfsnæs Kirkegård ved Kap Farvel*.

I 1921 gjorde arkæologer en række enestående fund. Det viste sig nemlig, at nogle af de døde nordboere var blevet begravet i deres hverdagstøj, som isen havde bevaret næsten intakt.

Langt de fleste dragter var af groft vadmelsklæde, vævet af fåreuld, og sandsynligt tilvirkede i Grønland. Største parten af dragterne kan dateres tilbage til sidste halvdel af 1300-årene og lige omkring 1400.

Af dragterne kan man se, at nordboerne forsøgte at følge de skiftende europæiske moder. Fundet indeholder flere strudhætter såvel som dragter til både børn og voksne.

Kvinderne bar lange kjoler med indfældede kiler under taljer for at skabe de rigtige folder, medens mændene havde halvlange kjortler, hvor nogle skulle lukkes fortil med en lang række tætsiddende knapper. På benene bar de vævede langstrømper.

Man mener, at dragterne muligvis har været farvet i stærke kontrastfarver, men i dag - 600 år efter - er de alle blevet brune. Dragterne kan ses på Nationalmuseet i København.

Der findes meget litteratur, der beskæftiger sig med middelalderen. Mange af bøgerne indeholder desuden et omfattende billedmateriale - kalkmalerier, skulpturer/statuetter er også værd at kigge nærmere på.